

Användandet av digitala verktyg i förskolan för språkutveckling

Av: Alexandra Ahlbom

Handledare: Cecilia Annell

Södertörns högskola Förskolläraryrket med interkulturell profil, Självständigt
arbete 15 hp

Höstterminen 2017

SÖDERTÖRNS HÖGSKOLA | STOCKHOLM
sh.se

Abstract

Title: The use of digital tools in the preschool for language development

Author: Alexandra Ahlbom

Supervisor: Cecilia Anell

Term: Fall 2017

The purpose of this study is to examine what type of digital tools that are being used in a preschool setting for teaching: speaking, reading and writing. The study also examines how the preschool teachers are experiencing the effects of using digital tools compared to traditional tools such as books, pens and paper. The study has chosen to examine this by conducting semi structured interviews with four different preschool teachers at three different preschools. The result of the study shows that the type of tooling differs a lot between the different preschools except for the use of tablets as they were used by everyone. The preschool teachers are positive regarding the effects of using digital tools. Some negative effects are expressed by the interviewees connected to oral motor and fine motor skills of the children. The preschool teachers also express a desire of having standardized methods around how to use digital tools for teaching as this does not exist today. The conclusion of this study is that the use of digital tools is promising for teaching: speaking, reading and writing.

Keywords: Preschool, digital tools, digital literacy, digital competence, language development, ICT.

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
2. Bakgrund.....	2
2.1 Användning av digitala verktyg i lärandesammanhang.....	2
2.2 Språkutveckling	2
2.3 Läs- och skriftspråkutveckling	3
2.4 Förskolans och förskollärares förhållningssätt	3
2.5 Digital kompetens	4
3. Syfte och frågeställning.....	5
4. Teoretiska utgångspunkter.....	6
5. Material och Metod	8
5.1 Metodval	8
5.2 Urval	8
5.3 Forskningsetiska aspekter	9
5.4 Reliabilitet och validitet.....	10
5.5 Begreppsförklaringar	10
6. Tidigare forskning	12
7. Resultat och analys	16
7.1 Digitala verktyg och applikationer.....	16
7.2 Språkutvecklande arbetssätt med digitala verktyg.....	17
8. Slutsatser och sammanfattning	23
Bilagor.....	29
Intervjufrågor	29

1. Inledning

Användningen av digitala verktyg som Ipads, mobiler och andra digitala enheter växer för varje sekund världen över. Idag är det fem miljarder av världens sju och en halv miljard människor som använder mobila enheter som smartphones och Ipads (GSMA, 2017). Denna explosion av digitala verktyg har haft sin påverkan på internetanvändningen hos såväl vuxna som barn. Redan vid två års ålder har tre av fyra barn i Sverige börjat använda internet och av barnen som är tre år och äldre är över hälften dagliga internetanvändare (IIS, 2016, s. 27).

Tekniktrenden har även börjat integreras i undervisningen av barn. Skolverket ser digitala verktyg som lämpade för att stimulera utveckling och lärande. "Förskolläraren ska ansvara för att barnen får använda digitala verktyg på ett sätt som stimulerar utvecklingen och lärande." (Skolverket Utkast 2: 2017-11-06 s.5). Skolverket ser förskolan som platsen där grunden läggs för att barn på sikt ska få de kunskaper som krävs för att leva och verka i ett modernt samhälle. Digital kompetens är därmed ett aktuellt ämne som skall läggas till i förskolans läroplan (Skolverket, 2017). Förskolans läroplan har som delmål att förskolan ska sträva efter att varje barn ska utveckla talspråket, skriftspråket, sitt ordförråd och sin kommunikationsförmåga med andra (Skolverket, 2016, s. 9).

Jag är snart färdig utbildad förskollärare och vill få mer kunskap om hur jag kan använda mig av digitala verktyg för att stimulera barns lärande på bästa sätt. Jag har valt att undersöka detta område då jag anser att det är viktigt att barn lär sig tidigt att använda digitala verktyg i förskolan som ett komplement till annat språkutvecklande arbete. Digitala verktyg finns i många svenska förskolor. Jag har varit nyfiken på vilka digitala verktyg några förskollärare använder sig av och hur dessa används för att stimulera barns språkutveckling.

Den digitala kompetensen samt användningen av digitala verktyg och dess påverkan på språkutvecklingen inom förskolan, är därmed ett relevant ämne att undersöka i denna studie. Ambition är att fördjupa mig i hur förskollärarnas förhållningssätt och kunskap kring digitala verktyg, påverkar barns språkutveckling.

2. Bakgrund

I bakgrunden kommer jag att presentera forskning kring språkutveckling, läs- och skrivutveckling, digital kompetens och förskollärarens förhållningssätt.

2.1 Användning av digitala verktyg i lärandesammanhang

Bergman & Fors beskriver att användningen av digitala verktyg ska medföra delaktighet, utveckling samt stödja spridning av information. I förskolan är pedagogerna huvudaktörer som ska se till att främja användningen av digitala verktyg som utvecklar barns lärande (Bergman & Fors 2015, s.11-12). Diaz tydliggör att digitala verktyg inte har något värde i sig i undervisningen om inte dessa används med ett specifikt syfte att förbättra och stödja barns lärande. Diaz menar att man som pedagog ska börja med att fundera över vad det är man vill att barnen ska lära sig för något och sen fundera vidare vilket digitalt verktyg som kan stärka detta lärande (Diaz 2014, s.12-13).

2.2 Språkutveckling

I förskolans läroplan är det tydligt skrivet att verksamheten ska lägga stor vikt vid att stimulera barnens språkutveckling. I detta arbete ingår att stimulera varje barns utveckling av deras språk samt ta till vara på deras nyfikenhet och intresse för skriftspråket (Lpfö 98 reviderad 2016 s.7). Vidare står det även i läroplanen att förskolan ska sträva efter att varje barn ska utveckla ett nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp, samt att barnen utvecklar sin förmåga att berätta, leka med ord, uttrycka tankar, argumentera och kommunicera med andra. (Lpfö 98 reviderad 2016 s. 10)

Arnqvist betonar att barnens språk utvecklas snabbt speciellt under deras första år (Arnqvist, 1993 s.10). Arnqvist beskriver vidare att språkets primära roll är att kunna uttrycka budskap. Vi människor både barn och vuxna använder språket för att kunna uttrycka våra känslor, tankar och behov i kommunikation med vår omvärld. Vi människor har en förmåga att med hjälp av språket kunna bilda ord, meningar och vidare sammanhängande meddelanden. (Arnqvist 1993, s.11)

Beträffande barns läs- och skrivutveckling uttrycker Fast, att det inte finns någon specifik tidpunkt som barnen lär sig detta. Fast menar att skriftspråket lyfts fram för barnet på olika sätt.

Barnen får redan i tidig ålder fram kunskaper om läsande och skrivande i interaktion med andra människor utan ett formellt lärande (Fast 2008, s.35).

Svensson skriver att språket är mycket mer komplext och dynamiskt än vad man kan tänka sig, men det har huvudsakligen en social funktion. Språket är även en viktig faktor för den kognitiva förmågan, då det påverkar vårt tänkande. Svensson nämner vidare att genom språket får vi möjlighet att sätta ord på objekt och företeelser, så vi får lättare att komma ihåg och uppmärksamma vår omvärld (Svensson 2009 s.12). Språket omfattas av många olika delar så som språkljud, ord och längre fraser.

2.3 Läs- och skriftspråksutveckling

Fast anser att vi människor kan kommunicera i skrift via ett system av symboler, vårt alfabet, som bildar ord och meningar. Bilder och teckenspråk kan även vara symboler som vi använder oss av. Literacy kan ge upphov till starka känslor. Aktiviteten att läsa kan vara positiv eller negativ. Ett barn kan ha positiva känslor när de får höra en berättelse/saga innan läggdags. Ett annat barn som har svårt med sin auditiva perception det vill säga att sortera ljud, kan få en negativ känsla vid högläsning. Texter vi läser ger upphov till olika känslor. Literacy påverkas även av våra tidigare erfarenheter och bidrar till den personliga utvecklingen (Fast, 2010, s.6).

Svensson beskriver att fonemen är de minsta språkliga byggstenarna i orden som man kan höra. Fonologi betyder ljudlära. Fonologisk medvetenhet är förmågan att kunna höra dessa ljud i ord och är viktigt för läs- och skrivinläringen. Professor Ingvar Lundberg och forskaren Görel Sterner har tagit fram "Före Bornholmsmodellen- Språklekar i förskolan" som en metod att tidigt aktivt träna fonologisk medvetenhet (Sterner, 2011).

De minsta betydelsebärande delarna av språket kallas morfem. Syntax handlar om hur vi sätter ihop uttryck och satser till meningar. Samma ord kan i en mening få olika betydelse beroende på ordföljden som exempelvis, "Hoppade grodan över haren? Hoppade haren över grodan? Grodan hoppade över haren" (Svensson, 2009 s.12).

2.4 Förskolans och förskollärares förhållningssätt

Ett sätt att förstå förskolans förhållningssätt är att ta del av läroplanen. I förskolans läroplan står det att man ska använda olika uttrycksformer, exempelvis bild, sång/musik, drama, rytmik, dans och rörelser, för att både skapa och kommunicera. Detta är tillsammans med tal- och

skriftspråket verktyg som främjar lärandet. I denna del av förskolans läroplan tas även multimedia och informationsteknik upp som en del i den skapande processen för lärande av tal- och skriftspråk (Lpfö 98 reviderad 2016 s.7).

Digitala verktyg kan bidra till en bra grund för utveckling av språk- och kommunikationsförmågor, de ger även kompetens till erfarenhetsutbyte och problemlösning (Flewitt, Messer & Kucirkova 2010, s. 302-203). Flewitt, Messer & Kucirkova menar att genom tidiga läs- och skrivaktiviteter stimuleras barns koncentration och intresse speciellt när det sker med hjälp av pedagogernas stöd. Förskollärarna kan med hjälp av digitala verktyg stödja barnens lärande inom olika lärande områden såsom matematik, språk, musik, bild, skapande med mera (Flewitt, Messer & Kucirkova 2010, s. 302-203).

Inom digital användning anser Diaz att det kollaborativa lärandet är viktigt. Det handlar om att lärandet sker genom barnens samspel. När det samverkar så samarbetar de kring lärandet och lär sig därav. För att vara framgångsrikt med detta gäller det att barnen är motiverade av samarbete och att de tänker på gruppens bästa. Detta gör att språkligt svagare barn även kan dra nytta av de som har mera erfarenhet. Det är förskollärarens uppgift att främja ett framgångsrikt kollaborativt lärande (Diaz 2014, s. 126-127).

2.5 Digital kompetens

Käck & Männikkö Barbutiu beskriver att begreppet digital kompetens har ingen enhetlig definition. En vanlig definition är att se det som den samlade kompetensen för området kring IT och dess tillämpning. Kunskapen handlar om hur tekniken fungerar och vilken roll den kommer ha i vardagen. Kunskapen innefattar att kunna använda olika programvaror. Att vara digitalt kompetent betyder att man kan söka fram information, se på den kritiskt, inse dess relevans och att kunna skilja på den virtuella och fysiska verkligheten. Viktigt är också att kunna förstå sambandet mellan olika typer av teknik (Käck & Männikkö Barbutiu 2012, s.16).

3. Syfte och frågeställning

Jag vill i denna studie genomföra strukturerade intervjuer för att undersöka vilka digitala verktyg förskollärare använder sig av som komplement för att stimulera barns språkutveckling och hur de använder dessa verktyg tillsammans med barnen. Jag vill också ta reda på om förskollärare ser någon skillnad på barnens språkutveckling före och efter införandet av digitala verktyg i undervisningen.

- Vilka digitala verktyg använder förskollärare för att stimulera barns språkinläring?
- Hur arbetar förskollärare och barn med de digitala verktygen kring språkutveckling?
- Hur upplever förskollärare att arbetet med digitala verktyg för språkinläring fungerar i deras verksamhet?

4. Teoretiska utgångspunkter

För att få en bättre förståelse för studiens kontext kommer det sociokulturella teorin att presenteras. Denna teori har valts för den tar upp redskap och verktyg med koppling till barns lärande.

Grunderna till den sociokulturella teorin etablerades av den Sovjetiske psykologen och pedagogen Lev S. Vygotskij (1896-1934). Vygotskij menar att vi människor lär oss kommunikation tillsammans med varandra. Han menar också att speciellt som ungt barn är det viktigt att få möjlighet att interagera med vuxna och kamrater i sociala sammanhang. Genom samarbete och kommunikation på olika sätt får barnet möjligheter att imitera, iaktta och lära (Philips & Soltis, 2014, s.94). Vygotskij beskriver också den proximala utvecklingszonen. Med det menas att barnet ska utmanas på en nivå som inte ligger för långt ifrån den kunskapsnivå som barnet redan har. Vygotskij menar att barnet inte lär sig språket av sig själv utan det måste stimuleras. Stimulans sker som ovan beskrivet via det sociala samspelet, men också med den materiella världen. (Vygotskij 1978, s.27-30)

Literacy är ett begrepp som innefattar förmågan att läsa och skriva. I denna förmåga ingår att kunna förstå och tolka det man läser och kopplat till tidigare erfarenheter, dra slutsatser, att kunna göra associationer mellan ord och texter, koppla det man läser till omvärlden i övrigt, att förstå det man läser och att kunna kritiskt granska det. Literacy kan vara en social aktivitet och som påverkas av den omgivande kulturen (Fast, 2010, s.41-44).

Forskaren Jane West identifierar motivationen som relevant inom Literacy. West menar att när barn uppfattar en social kollaborativ aktivitet som rolig tenderar de att motivera sig själva och uppskatta lärandet. Stimulansen som uppkommer genom det sociala samspelet, introducerat av Vygotskij, utvecklar språket. West betonar hur denna stimulans av det sociala samspelet gör att barnen känner att de får stöd av varandra, kan dela idéer och känner sig därför mer motiverade. (West, 1995, s.21)

Människans lärande och språkinläring består av en biologisk och en sociokulturell utvecklingslinje, där den första består av de mänskliga egenskaperna man fötts med. Den sociokulturella aspekten kommer när människan utvecklar kommunikation vilket växer med

språket (Forsell, 2013, s. 161). Då arbetet studerar digitala redskap för språkinläring hos barn ligger fokus i det sociokulturella perspektivet.

Säljö menar att människor har inte direkt kontakt med omvärlden, utan hanterar det med hjälp av olika fysiska och intellektuella redskap, vilket kallas mediering. “Mediering innebär att vårt tänkande och våra föreställningsvärldar är framvuxna ur, och därmed färgade av, vår kultur och dess intellektuella och fysiska redskap”(Säljö 2014, s.81). Ett exempel som Säljö betonar är hur en almanacka och en penna används som redskap i en mediering. Genom att göra anteckningar i en almanacka kan människan öka sina möjligheter till en hållbar struktur. Samspelet mellan människan och redskapet ökar människans kognitiva förmåga att klara av att genomföra alla planerade moment under tex en vecka (Säljö, 2014 s.75).

5. Material och Metod

Nedan presenterar jag hur urvalsförfarandet, materialinsamlingen har bearbetats och analyserats. Dessutom kommer forskningsetiska aspekter lyftas fram.

5.1 Metodval

I denna studie har jag valt en kvalitativ metod, grundad i semi-strukturerade intervjuer av förskollärare i en fältstudie. En kvalitativ intervjumetod kommer i denna studie ge insikt om de förhållanden som råder i organisationen (förskolan). En fördel med kvalitativa intervjuer är att man kan anpassa frågorna i den ordning man ser naturligt under intervjuens gång. Man kan på detta sätt få ett bredare perspektiv av sitt intervjuobjekt. (Ahrne & Svensson, 2015, s. 34,38)

Semi-strukturerade intervjuer används i denna studie då jag som intervjuare följer en specifik uppställning av frågor som berör min huvudfråga. Patel & Davidson tydliggör att frågorna som ställs behöver inte besvaras på ett bestämt och strukturerat sätt. Detta medför att intervjupersonen får svara fritt utifrån deras livsvärld och uppfattningar de har kring frågorna (Patel & Davidson, 2016, s. 82).

Frågorna som ställs är därför således öppna frågor istället för slutna frågor, då öppna frågor kan ge olika personliga svar beroende på den intervjuade personen. Slutna frågor är frågor som kan besvaras genom att ringa in/kryssa de svarsalternativ som passar bäst till frågan (Löfdahl, Hjalmarsson, & Franzén, 2015, s. 159). Då jag vill ha en semi-strukturerad intervju och få personliga svar är slutna frågor inte aktuella i denna studie vilket ger personliga och öppna svar.

5.2 Urval

I urvalet av deltagare i studien har jag bestämt att intervjuar fyra förskollärare som arbetar på tre olika förskolor i olika kommuner i Stockholms län. Förskollärarna kommer att kallas för pedagog A, B, C och D i detta arbete. Förskollärarna som har intervjuats har arbetat mellan 10 och 26 år i yrket.

Intervjuerna ligger till grund för mitt insamlade empiriska material. Kontakterna med förskollärarna fick jag genom deras chefer. Jag har därefter kontaktat förskollärarna via e-mejl för att presentera mig och min studie samt bokat tid för intervju.

I god tid innan intervjun skickade jag intervjufrågorna via e-mejl, för att pedagogerna skulle kunna förbereda sig innan intervjun. Alla intervjuerna har spelats in och vidare transkriberats och bearbetas i efterhand. Svensson och Ahrne nämner i sin litteratur att vid bearbetning och analys av data och empiriska material är det viktigt att särskilja dem åt, då data är det som man själv producerat under fältarbetet, medan det empiriska materialet är de avgränsade materialet som man vidare analyserar (Ahrne & Svensson, 2015, s. 23). Då jag har gjort ljudinspelningar så utgör själva ljudinspelningen studiens data och det utskrivna materialet som transkriberats i efterhand är det empiriska materialet. Vid intervjuer analyseras vanligtvis den transkriberade intervjun (Ahrne & Svensson, 2015, s. 23).

Intervjuerna ägde rum i verksamheterna under bestämda tillfällen som planerades via e-mejl. De förskollärarna jag intervjuade hade olika mycket erfarenhet av digitala verktyg vilket gjorde att tiden på intervjuerna varierade mellan 15-60 minuter. Vissa av pedagogerna svarade snabbt på frågorna medan andra svarade mer detaljerat och tog sin tid. Jag upplevde att alla pedagogerna försökte svara så gott de kunde och tyckte att ämnet var intressant och relevant.

5.3 Forskningsetiska aspekter

Denna studie tar ställning till de fyra viktiga forskningsetiska krav som vetenskapsrådet "god forskningssed" tar upp. Dessa krav är sekretess, tystnadsplikt, anonymitet och konfidentialitet. De här begreppen är väsentliga för alla forskare och bör tillämpas som utgångspunkt i forskningen. (God forskningssed, 2017, s.40)

Enligt Vetenskapsrådet (2002) finns det fler krav som man ska förhålla sig till som forskare under en studie. Första kravet är informationskravet där forskaren ska informera de framtida deltagarna vad forskningen har för syfte och vad deras uppgift i deltagandet kommer att vara. I informationskravet ingår det också att informera om att deltagande i denna intervju är frivilligt och att man har rätt att avbryta intervjun när som helst. Det andra kravet är samtyckeskravet vilket betyder att deltagarna ska ge ett samtycke om de själva vill medverka i studien eller inte. Det tredje kravet är konfidentialitetskravet där alla personuppgifter man får om deltagaren skyddas, vilket betyder att obehöriga inte ska kunna ta del av uppgifterna. Det sista kravet är nyttjandekravet vilket innebär att all insamlad data om den enskilda personen enbart får användas för forskningsändamål. (Vetenskapsrådet, 2002, s.6-14)

När jag kom till förskolorna gav jag mera fullständig information om min studie och klargjorde för förskollärarna att intervjun kommer att vara konfidentiell och att det bara är jag som kommer att ha tillgång till namn, nummer eller liknande uppgifter som identifierar intervjupersonen. Att genomföra intervjuerna på detta sätt är något Patel och Davidson understryker är viktigt ur ett etiskt perspektiv (Patel & Davidson, 2016, ss. 74-75). Under mina intervjuer är det allmänna frågeställningar som tas upp utan att enskilda individer diskuteras. Pedagogerna som jag har intervjuat presenteras som pedagog A, B, C och D.

5.4 Reliabilitet och validitet

När en vetenskaplig studie genomförs är det viktigt att tänka på dess reliabilitet och validitet. Reliabilitet handlar om studiens trovärdighet och noggrannhet. Det gäller att data är tillräckligt för att slutsatser ska kunna dras från det. Ifall datainsamlandet upprepas så ska det vara så noggrant att det ger samma resultat. Validitet handlar om att studien ska vara meningsfull och giltig. De data som samlas in ska svara på studiens frågeställning. (Roos 2014, s. 51-53)

Det empiriska materialet i denna studie bygger på semistrukturerade intervjuer med förskollärare. Detta betyder att resultatet som fås i denna studie skulle kunna bli annorlunda om andra förskollärare i samma verksamhet hade intervjuats. Validitet finns i studien då förskollärarna uppger sina erfarenheter kring digitala verktyg och detta blir relevant för resultatet. Studien har även en reliabilitet då intervjuerna har utförts av en person och utgår från samma frågeformulär. Detta möjliggjort att intervjuerna och insamlandet av data har kunnat utföras.

5.5 Begreppsförklaringar

Digitala verktyg: Digitala verktyg är webbaserade resurser som består av vissa sociala medier eller applikationer. (Diaz, 2014 s.15)

Digital kompetens: I förskolans läroplan används inte begreppet digital kompetens, istället används begreppen multimedia och informationsteknik. Det är står i styrdokumentet att pedagogerna har ansvar att introducera informationsteknik för barnen (Bergman & Fors 2015, s.11).

Activeboard/Smartboard: Activeboard/Smartboard är en interaktiv skrivtavla/whiteboard som består av en stor skärm som är ansluten till en dator. (Interaktiv Skrivtavla, 2015)

Applikation/App: Applikation är ett datorprogram som förklaras som ett tillämpningsprogram. Applikationen är avsett för en viss tillämpning i praktiskt arbete. Applikationer brukar man oftast ladda ned via internet. Begreppet App är en förkortning till applikation. (Nationalencyklopedin, 2012)

Lärplatta/Surfplatta: Lärplatta/ Surfplatta är ett digitalt verktyg med en pekskärm och ett skärmbaserat tangentbord. Surfplattan används till att bland annat surfa på internet, hantera e-post, spela spel med mera. Surfplattan har ett stort utbud av applikationsprogram eller så kallade appar (Helmersson, 2017). I skolans verksamhet benämner man Surfplattan för Lärplatta.

IKT: IKT står för informations- och kommunikationsteknik. På engelskan ICT som står för Information and communications technology (Portabla media, 2017).

6. Tidigare forskning

Här presenteras vetenskapliga artiklar och avhandlingar som är relevanta i min undersökning. Dessa tar upp relationer mellan språkutvecklingen, lärandet och användandet av digitala verktyg i förskolan.

En studie av Ihmedieh (2014) hade syftet att undersöka effekterna av att använda e-böcker som ett stöd för att främja barns färdigheter inom literacy. Studien genomfördes i Jordanien där man delade in barn i två grupper, en som fick använda sig av vanliga tryckta böcker och en annan som fick använda sig av e-böcker. Genom att jämföra de två gruppernas färdigheter inom läsning, vokabulär, alfabet och fonologi kunde forskarna göra en bedömning av hur effektiv inläringen blev när barnen hade läst e-böcker alternativt vanliga böcker. Resultatet som studien kom fram till var att barnen som använt sig av e-böcker presterade signifikant bättre än de som hade läst tryckta böcker. Studien visade också att flickor nådde högre resultat än pojkar.

Korat et al. (2013) har utfört en liknande studie som ovan. De tittade på tre grupper där den första fick använda sig av e-böcker, den andra vanliga tryckta böcker och den tredje utförde vanliga förskoleaktiviteter (kontrollgrupp) som inte innefattade de tidigare två nämnda aktiviteterna. I resultatet av studien fann man inga tydliga skillnader i läsutveckling mellan de barn som hade läst e-böcker och tryckta böcker. Däremot presterade båda bättre än kontrollgruppen. Båda grupperna som använde sig av böcker fick ökad ordförståelse och utvecklade sin fonologiska medvetenhet. Slutsatsen av studien visar att användandet av både e-böcker och vanliga tryckta böcker rekommenderas att läsas av barn för att träna deras språkutveckling.

En studie gjord av Gee (2012) har tittat på skillnaden mellan traditionell literacy och vad man kallar för digital literacy. Den digitala literacyn definieras som användandet av digitala verktyg och dess applikationer. Ett exempel på digital literacy i studien är att spela datorspel. Det studien argumenterar för är att precis som vanlig literacy, är digital literacy också en färdighet som är viktig för framtida framgång. När det kommer till traditionell literacy beskriver man vikten av att barn i tidig ålder får rätt stöd av pedagoger. En tidigare positiv upplevelse av literacy gör att barnen får bättre färdigheter som gör att de får en bättre läsutveckling. Detta leder sedan vidare genom livet och till slut har man nått en högre nivå genom ett fortsatt utvecklande. En negativ upplevelse leder istället till att man möjligtvis blir omotiverad och

gapet mellan de med en positiv upplevelse blir större ju äldre man blir. Av den anledningen motiveras det tidiga stödet som mycket viktigt. Det Gee ville titta på i sin studie var, om detsamma gäller för digital literacy det vill säga ifall dessa färdigheter även följer samma mönster? Gee kommer i sin studie fram till att det som gäller för traditionell literacy även gäller för digital literacy. Barn behöver enligt Gee rätt stöd i tidig ålder för att utveckla sina färdigheter.

Fors och Bergman (2013) har utfört en studie där de tittade på användandet av lärplattor i skolan genom applikationer för att främja matematik och språkutveckling. De tittade på hur lärandet med hjälp av applikationer kan påverka barns intresse och hur pedagogerna organiserar undervisningen med hjälp av dessa digitala verktyg. Fokus i studien låg på hur förskollärarna upplevde att lärplattor fungerade som hjälpmedel. Data samlades in via enkäter, forskningscirklar och intervjuer med barn och personalen på förskolan. Resultaten av studien visade att både personalen och barnen lärde sig hantera information och kommunikationsteknik, IKT, i deras dagliga verksamhet. Resultatet visade även att ett visst kunskapslyft kring språk och matematik hade skett. Barnen hade snabbt lärt sig hantera de olika applikationer man använde sig av. Vidare visade även studien att barnens samarbete hade ökat då de använde sig av turtagning och hade löst uppgifter tillsammans. Det som också visades av deras studie var att applikationerna hade bidragit till att barnen hade lärt sig nya begrepp och färdigheter inom språk och matematik. När det kom till barn som inte hade svenska som modersmål så visade studien att även dessa hade blivit stimulerande i sitt lärande och fått bättre uttal via imitation. Barn med behov av extra stöd hade också fått en ökad inläring.

I Fors och Bergmans studie (2013) visade resultatet att fördelarna med att använda lärplattor var större än nackdelarna. Några av fördelarna var att pedagogerna lättare kunde arbeta med pedagogisk dokumentation, lärplattan var lätt att ta med på aktiviteter, samarbetet underlättades, barnen interagerade och den sociala kontakten ökades. Av de nackdelar studien kunde identifiera var bland annat att lärplattan inte gav en tredimensionell upplevelse då man upplevde att barnen bläddrade utan mål på lärplattan. En utmaning som personalen ansåg fanns var att mängden tid var begränsad och att det inte fanns tillräckligt med teknisk support.

Neumann & Neumann (2014) har i sin studie tittat på användandet av lärplattor i förskolan. De tittade dock inte bara på e-böcker utan även på olika applikationer för att stödja lärandet på lärplattorna. Det som de kom fram till var att effekterna av användandet berodde på vilka

metoder som hade använts. Kvaliteten påverkas av hur bra föräldrar och pedagoger kan tillhandahålla stöd och hur bra applikationerna är. De föreslår därför att framtida studier tittar på vilka metoder som är optimala för inlärandet via lärplattor.

Kjällander (2013) utförde ett forskningsprojekt för att undersöka hur pedagogers IKT-kompetens, förskolebarns lek och lärande, det sociala samspelet i barngruppen samt kontakten mellan förskola och hem kunde påverkas av användandet av en applikation. Projektet genomfördes på fyra förskolor i Botkyrka kommun. Resultatet av studien visade på att det var pedagogerna som utmanade barnen i deras utforskande i den digitala miljön och gav dem handlingsutrymme. Något som Kjällander tyckte var positivt eftersom det är i linje med hur pedagogerna ska agera utifrån läroplanen. När det kommer till barns sociala samspel så visade resultatet att förskolebarnen utmanas av att använda applikationerna och samspelar kring dessa. Även de som inte kan prata använder olika teckenspråk för att kommunicera. Genom detta kunde det även stötta varandra och samarbeta för att lösa uppgifter.

En studie kring hur digitala verktyg används för att lära ut modersmål har utförts av Kjällander et al. (2016). Syftet med studien var att undersöka när, var och hur digitala verktyg används för språkutveckling i modersmål i förskolan. Genom att använda sig av både enkäter, fokusgrupper och intervjuer samlade man in data för att undersöka detta. Det som resultatet visade var att det var signifikanta skillnader i hur man använde sig av digitala verktyg bland förskollärarna. Faktorer som hade stor påverkan på hur och när man använde sig av digitala verktyg var hur tillgången och tidigare kunskapen kring digitala verktyg såg ut bland förskollärarna. De flesta förskollärarna uppgav att de har börjat använda digitala verktyg i sina verksamheter även om de hade en begränsad tillgång till dessa. Förskollärarna önskade att få använda sig mera av digitala verktyg för att driva innovation och kunskap. Studien drar slutsatsen att digitala verktyg är lämpliga i förskolan för språkutvecklingen i modersmålet. De drar även slutsatsen att förskollärarna behöver policys och verktyg kring hur de ska använda digitala verktyg i sin verksamhet.

Av de studier jag har tittat på så är det få som har syftat till att undersöka liknande innehåll som det jag har valt att undersöka. Metodvalen har också skiljt sig åt då flertalet (Ihmedieh och Korat et al.) har valt kvantitativa metoder där syftet har varit att titta på signifikanta skillnader mellan digitala verktyg och traditionella. Gee valde att använda sig av kvalitativa metoder med ett syfte att jämföra traditionell och digital literacy och dess påverkan på barns framtida

möjligheter. Gee undersökte alltså inte samma sak som denna studie. Kjällanders studie från 2014 skiljde sig också från denna studie då man inte valt att specifikt titta på hur språkutveckling främjas, utan istället det sociala samspelet i barngruppen, lek och lärande, förskollärarnas IKT kompetens och kontakt mellan förskolan och föräldrar.

Fors och Bergmans studie liknar denna. De har dock valt både hur språk och matematik kan främjas med digitala verktyg. Fokus på studien likt denna var att titta på förskollärarnas upplevelse. Studien valde även likt denna en kvalitativ metod. Kjällander et al. (2016) har också valt ett snarlikt syfte med fokus på språkutveckling och hur digitala verktyg kommer till användning. Studien påminner om denna med den skillnad att jag också valt att ta med hur det upplevda resultatet har varit bland förskollärarna.

7. Resultat och analys

I resultatet presenterar jag vad de fyra förskollärare använder för digitala verktyg och applikationer, samt hur de lägger upp arbetet med dessa med tanke på språkutveckling i sina barngrupper. Jag kommer också att ta upp hur förskollärarna upplever arbetet med digitala verktyg som komplement i arbetet med barnens språkutveckling samt för och nackdelar med detta.

7.1 Digitala verktyg och applikationer

Lärplattan används i samtliga verksamheter. I pedagog D's förskola används främst Activeboard genom programmet ActiveInspire, där barnen både ritat och skriver. De tittar på foton från gemensamma projekt och Youtubefilmer med mera. Samma pedagog berättar också att de nyligen börjat med programmeringsverktyg som Beebot och Bluebot som är till för att logiskt programmera. Hen berättar även att de nyligen precis fått in en annan liten robot som heter Osobot som följer en linje eller ritning som barnen ritat med en speciell tuschpenna.

De fyra pedagogerna har samma grundtanke med användningen av applikationer, vilket innebär att de ska användas i ett lärande syfte. Denna tanke stöds av Vygotskijs proximala uvecklingszon, där barnet inte lär sig språket av sig självt, utan genom stimulans från den materiella världen och det sociala samspelet (Vygotskij, 1978). Applikationerna och digitala verktyg är i denna situation medierande redskap, där barnen hanterar omvärlden genom ett fysiskt och intellektuellt redskap.

Pedagog A som jobbar med barn i åldrarna 1-3 år, väljer bilder tillsammans med barnen och använder sig då av appen Pic Collage. I den processen samtalar barnen och pedagogerna med varandra kring det upplevda. Denna sociala utväxling av upplevelser genom kommunikation kring det medierande redskapet, lärplattan, betonas av Vygotskijs (1978) teori som viktigt. Philips & Sotiris (2014) menar att vi människor lär oss kommunikation tillsammans med varandra. De beskriver att denna interaktion mellan vuxna och kamrater i sociala sammanhang ger barnen möjligheten att imitera, iaktta och lära. Pic Collage används även för teckenstöd på avdelningen för de yngre barnen och då tittar barnen på teckensånger/filmer på lärplatta.

En annan applikation som används med de yngre barnen är QR-Code. Barnen kan scanna in en kod och då kan det exempelvis komma upp en kort film, en bild eller en sång som barnen och

pedagogerna sjunger ihop. Användningen av QR-Code ska alltid enligt pedagogen ha ett språkutvecklande syfte. Soundtouch är också en app som används med de yngsta barnen och är till för att barnen ska trycka på en bild som tex ett djur eller fordon och därefter härma ljudet. “Det är ett bra sätt att få barnen att koncentrera sig och uppmärksamma ljud.” säger pedagog A.

Pedagog B, C och D arbetar med barn, 3-5 år. Pedagog B och C berättar att de använder appen “Före Bornholmsmodellen” i arbetet med barnen. Där tränar barnen på att bygga ord, rimma, ljuda ord, lyssna på ord och bokstäver. De barnen som har kommit längst i pedagogs C’s verksamhet har i sin språkutveckling börjat med läs och skriv appar såsom ASL (att skriva sig till läsning) och Skolstil 2, vilka är två appar med talsyntes. Barnen får lyssna sig fram till vilken bokstav som motsvarar de ljud de vill skriva. Appen Skrivguiden är till för att spåra mönster och bokstäver som är en del i grundläggande läs- och skrivträning.

De fyra förskollärarna anser att alla digitala verktyg som finns tillgängliga ska användas i ett lärandesyfte och inte som ett tidsfördriv. De ser IKT som ett sätt att stimulera barnens lärande. Förutom det som barnen lär sig i själva programmet uppstår också ett samtal. Samtalet mellan barnen eller mellan pedagogen och barnet, i arbetet med det digitala verktyget bidrar till språkutveckling. Det sociokulturella perspektivet speglas här då man anser att barnen utvecklar sin kommunikationsförmåga i takt med att språket växer (Forsell, 2013). Eftersom digitala redskap används med ambition att utveckla språket och kommunikationen, så blir språkinläringen av sociokulturell karaktär.

7.2 Språkutvecklande arbetssätt med digitala verktyg

Pedagog A, som arbetar med barn i åldrarna 1-3, samtalar tillsammans med barnen om deras gemensamma upplevelser som har dokumenterats i bilder. De samtalar även om sådant som de tillsammans ser på nätet och som barnen undrar om. Pedagogen tycker att allt de gör med lärplattan är språkfrämjande på något sätt. Detta samspel kan återigen tolkas genom Vygotskijs teori, där barnen får kommunicera kring sina upplevelser med varandra och de vuxna.

Pedagog D berättar att ”... vi kopplar Ipaden på vår Activeboard och visar upp bilder som vi tagit när vi gjort något speciellt eller filmsnuttar som vi filmat på barnen. Då har vi en öppen dialog och barnen sätter ord på vad vi har gjort”. Detta sätt att arbeta liknar pedagog A’s arbetssätt där barnen får kommunicera kring bilder. Barnen får möjlighet att kritiskt granska,

reflektera kring och diskutera den gemensamma upplevelsen med sina kamrater och förskolelärare. Detta samspel är en viktig del i stimulansen av barnens språkutveckling.

Precis som pedagog D, arbetar pedagogerna B och C med barn, 3-5 år. Pedagog B har flertal appar avsedda för att stimulera barnens språkutveckling. Pedagogerna B och C går igenom allt som dokumenterats i bild tillsammans med barnen. Pedagog B uttrycker: "Jag tycker allt vi egentligen gör med digital media är kopplat till talspråk utvecklingen". I pedagog C's verksamhet sitter barnen två och två med lärplattan, vilket gör att barnen kommunicerar och hjälper varandra. Literacy framgår som viktigt för samtliga pedagoger A, B, C och D då den sociala övningen mellan barn och vuxna används för att kommunicera och för språkutveckling.

Pedagog A och B har ingen planering eller schemaläggning kring när barnen får använda digitala verktyg. De tas fram när det finns ett speciellt syfte med användningen. Detta beror mest på tidsbrist uttrycker pedagog A : "Vi tar fram lärplattan när det finns ett syfte till att använda den. Vi tar dock inte fram den varje dag, då det inte alltid finns tid, men minst en gång i veckan". Pedagog B vill inte schemalägga användningen av de digitala verktygen utan vill kunna låta barnen använda dem mer spontant.

Pedagog C har planerat in att de ska använda sig av digitala verktyg tillsammans i barngruppen minst en gång om dagen. På förmiddagen ger de barnen en översikt över vad som kommer hända under dagen med hjälp av en projektor som är kopplad till datorn. Pedagog D använder Activeboard regelbundet i de gemensamma arbetet i barngruppen. Hon har planerat tid för annan digital användning minst en gång i veckan, men det kan variera från vecka till vecka på grund av andra planerade aktiviteter eller brist på personal.

Pedagogerna C och D schemalägger användningen av digitala verktyg i sitt arbete med barnen. Då pedagog C t.ex. visar schemat för dagen för barnen, blir schemat enligt Säljö ett redskap i en mediering (Säljö, 2014). Medieringen skapar en hållbar struktur för såväl pedagogen som för barnen. Genom den här förberedelsen ökar de kognitiva förutsättningarna för barnen att förstå och kunna genomföra de planerade momenten under dagen eller veckan.

Svaren från förskollärarna i mina intervjuer är i linje med studierna från mina teoretiska utgångspunkter samt tidigare forskning. De uttrycker att barnen utvecklar och lär sig språket bäst i samspel med varandra. De digitala verktygen tycks öka barnens nyfikenhet, motivation

och inspiration till samarbete. I samarbetet kring till exempel ett pedagogiskt spel på lärplattan eller när de samtalar utifrån foton från gemensamma händelser, sätter barnen ord på sina tankar. De blir utmanade att berätta, ställa frågor, reflektera, diskutera och lösa problem tillsammans.

7.3 Pedagogernas upplevelser av arbetet med digitala språkutvecklande verktyg

Samtliga pedagoger upplever att deras barn är nyfikna och längtar mycket efter att använda digitala verktyg. “Det här visuella och digitala är något som gör att våra barn fastnar. Det är väldigt lätt att fånga barns uppmärksamhet. Både barnen som använder och de som inte använder digitala verktyg hemma tycker det är väldigt spännande och kul.” (Pedagog D).

Pedagogerna anser att barnen kopplar användningen av digitala verktyg till något roligt och därför motiverande. De använder de digitala verktygen i syfte att barnen ska lära sig något. T.ex. berättar pedagog B: “Alla applikationer som vi hämtar hem ska vara med ett lärande syfte och inte ett tidsfördriv.” Denna syn på det digitala verktygets syfte inom lärandet i kombination med barnens uppfattning av aktiviteten som rolig, stöds av motivationens relevans inom Literacy, betonat av West (1995). Både West och pedagogerna i min undersökning uttrycker på olika sätt att barnens längtan till att få ta del av det digitala verktygen relateras till den stimulans de får av att arbeta tillsammans med varandra och det gör att de därför uppskattar lärandet. Jag anser att detta framhäver digitala verktygs relevans inom lärandet då barnen motiveras inför språkutvecklingen och att digitala verktyg blir därför viktiga att schemalägga i arbetet som förskolelärare.

Alla fyra pedagoger upplever att de digitala verktygen finns med i deras respektive verksamheter på ett bra sätt. Samtliga är öppna för vidare utveckling och önskar mer kunskap om digitala media. Pedagog A vill öka barnens möjlighet att använda digitala verktyg. T.ex. menar hen “Det funkar bra som vi har det nu, men jag tänker att vi borde börja använda digitala verktyg oftare då det står i läroplanen att barnen ska använda sig av digitala verktyg som komplement till sitt lärande.” Detta är i linje med Skolverkets läroplan: “Förskolan ska ge barnen förutsättningar att utveckla intresse för bilder, texter och olika medier, såväl digitala som andra, samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa.” (Skolverket Utkast 2: 2017-11-06 s.3)

Pedagog B lyfter fram att det skulle behövas utses en pedagog i deras verksamhet, som har ansvar för att ta fram nya appar och förslag till hur de kan använda lärplattan. Hen menar att:

“Det som är mindre bra är att vi inte har någon som fokuserar på ta fram nya appar eller föreslår hur vi kan jobba med lärplattan på bästa sätt etc.”

Pedagog C har sina förmiddagsgenomgångar i storgrupp, vilket är något hens arbetslag skulle kunna ändra på och ha mindre grupper istället så att barnen får lättare att hålla fokus och koncentration. Pedagog D är väldigt långt fram när det gäller digitaliseringen i jämförelse med resterande pedagoger. Pedagog D berättar: ”Det som fungerar bra med just vår verksamhet är att vi är långt fram när det gäller digitalisering. Vi strävar framåt och vill ha koll på allt nytt som kommer inom digital media. Vi har vissa pedagoger som inte har riktigt koll på hur man använder plattan och Active Boarden, vilket gör att de försöker avstå att använda sig av dem.”

Pedagog D strävar framåt och vill ha kontroll på allt nytt som kommer inom digital media. Ett problem kan uppstå om flera pedagoger i samma barngrupp har bristande digitala kunskaper, då riskerar barnen att få mindre möjligheter att använda sig av den nya digitala tekniken. “Vi borde kanske dela upp oss lite bättre så alla barngrupper får lika stor möjlighet till användningen av digitala verktyg.” (Pedagog D).

Samtliga pedagoger har önskemål om förändringar i arbetet med digitala verktyg. Pedagog A vill framöver kunna använda digitala verktyg tillsammans med de yngre barnen då de kan lära sig lite om exempelvis bokstäver innan de börjar på äldre barnsavdelningen. Pedagog B vill att deras verksamhet digitaliseras mera med andra verktyg som Smart/Activeboard. Pedagog B vill vidare också att de ska börja schemalägga när barnen ska använda sig av digital media. Hen önskar fortbildning för att få mer kunskap om hur hen ska använda sig av digitala verktyg för att stimulera barns lärande. Pedagog C tycker att hen själv och hens kollegor ska vara bättre på att planera in så att alla pedagoger är på plats när de ska använda digitala verktyg med barnen, för att få möjlighet att dela upp gruppen i mindre grupper.

Pedagog D önskar få kunskap om vad andra verksamheter använder för digitala verktyg och hur de arbetar med dem. “Att vi kan inspireras av varandra och ge varandra tips. Det är roligt att få andra synvinklar. Vi har faktiskt startat ett Instagram-konto där idén är att dela med oss av vad vi använder oss av och hoppas att andra verksamheter når oss där.”

Det är tydligt att det borde erbjudas mer fortbildning angående digitala verktyg för att stimulera lärandet i förskolan. De flesta pedagogerna tycker att de har för lite kunskap eller resurser. T.ex.

berättar pedagog B: “Jag skulle vilja att vår verksamhet digitaliseras mera genom att vi har tillgång till andra digitala verktyg som exempelvis Smartboard. Att vi gör schemaläggning när vi ska använda oss av digitalmedia skulle jag vilja. Skulle vilja gå på kurser för att lära mig mera om hur jag kan använda mig av digitala verktyg för att stimulera barns lärande.” Samtliga pedagoger skulle alltså vilja utveckla sin digitala kompetens.

Den digitala utvecklingen i samhället går så snabbt fram att många pedagoger upplever att de inte får tillräcklig med tid för att fortbilda sig kring användandet av de olika digitala verktygen. Barnen har ibland mer kunskaper om användandet av vissa digitala verktyg än pedagogerna och kan bidra till den gemensamma kunskapen. Jag anser att i vissa lägen skulle vuxna och barn kunna utforska och lära sig tillsammans kring användandet av digitala verktyg eller en specifik applikation. Jag tänker att arbetet på förskolan skulle underlättas av att en pedagog utses som ansvarig att ligga i framkant och vara dragare för övrig personal och exempelvis ta fram vilka applikationer förskolan ska använda sig av och ge utbildningsförslag.

Pedagog D uttrycker: “Jag tycker att digitalisering ger fler dimensioner i lärandet och att det går att göra det på flera olika sätt och att vi kan ta barnen till platser vi aldrig har varit på eller se saker som vi inte skulle ha sett om vi inte hade digitala verktyg. Med digital media lär vi oss mycket tillsammans med barnen. Vi pedagoger kan inte allt som barnen ställer frågor om, vi kan söka upp svaren tillsammans på exempelvis lärplattan.”. Alltså ser pedagogen positivt på den dynamik digitala verktygen skapar för dem tillsammans med barnen då de får lära sig nya saker tillsammans, kring såväl användningssätt av digitala verktyg och att hämta ny information.

Pedagog A har inte märkt någon skillnad på barnens språkutveckling sedan de digitala verktygen infördes på förskolan. Däremot, upplever Pedagog B och C att barnen tidigare lär sig att läsa och skriva via digital media. Pedagog C berättar: “Jag har märkt att barnen lär sig fortare att läsa och skriva via digital media gentemot när digital media inte fanns.”. Det kan bero på att barnen får omedelbar bekräftelse när de spelar språkstimulerande spel eller genom talsyntes hör språkljud när de skriver. “Det går mycket snabbare att trycka på tangentbordet än att skriva med penna och papper, som är tidskrävande och finmotoriskt svårt vilket gör att barnen lätt tappar fokus.” (pedagog C). Alltså skulle enligt dessa pedagoger, literacy kunna underlättas och utvecklas tidigare genom digitala verktyg.

Pedagog C har uppmärksammat att fler barn än tidigare behöver få stöd av talpedagog för att träna oralmotorik. Hen tror det kan bero på att man inte använder talet på samma sätt som man gjorde innan man använde sig av digitala verktyg. Hen uttrycker: “Något annat jag har märkt med barnen i min grupp är att många har behov av en talpedagog och vi pedagoger spekulerar om det kan vara på grund av att vi använder talspråket på ett helt annat sätt i nu läget, nu när barnen använder sig rätt mycket av digital media hemma och i förskolan. Föräldrarna läser nog mindre böcker och talar mindre med sina barn än vad man kanske gjorde innan Ipad fanns t.ex.”. Denna erfarenhet talar emot den positiva inverkan digitala verktyg anses ha på språkutvecklingen enligt pedagogerna B,C och D.

Pedagog D upplever att barnen har sämre finmotorik än innan lärplattan började användas i verksamheten. Barnen har svårare med att tex klippa nuförtiden och behöver träna extra på detta. Hen berättar: “Jag har märkt med dagens barn, till skillnad från de barnen jag hade innan digital media fanns, är mindre vana att använda sig av papper och penna. Just finmotoriken är något vi får hjälpa barnen med lite extra. Sitta och klippa t.ex. har barnen väldigt svårt med.”

Med tanke på barns språkutveckling tror jag att det är viktigt att se de digitala verktygen som komplement. Språket är så komplext och mångfacetterat att barn behöver ges möjlighet och utmaningar att skapa och uttrycka sig på många olika sätt. Grov- och finmotoriken i lek, rörelse och skapande aktiviteter tror jag är en mycket viktig grund för inläring och utveckling överhuvudtaget och bör ges stort utrymme i förskolan. När det gäller oralmotoriken känner jag inte till om det finns något forskningsbelägg för att den har försämrats sedan de digitala verktygens genombrott. Jag funderar över om oralmotoriken inte istället borde stärkas om barnen utmanas att samarbeta med varandra när de använder de digitala verktygen. Digitala verktygs påverkan på barnens oral och finmotorik är ett område som borde utforskas i framtida arbeten. Jag anser även att barnens användning av digitala verktyg i hemmet borde studeras då de möjligen används som tidsfördriv, före fysisk aktivitet som lek där oral och finmotoriken utvecklas.

8. Slutsatser och sammanfattning

Förskollärarna som jag har intervjuat i denna studie använder sig av en mängd olika appar i samma syfte, det vill säga för att stimulera barnens språkutveckling, läs- och skrivinlärning. Lärplattan är det vanligaste digitala verktyget som används i undervisningen i de verksamheter där de intervjuade pedagogerna arbetar. Samtliga förskollärare använde sig av lärplattor i sina verksamheter. Att förskollärarna hade många olika appar som de använde i undervisningen tror jag kan bero på att det har varit en så snabb utveckling inom området och att allt är väldigt nytt.

När det kommer till hur man väver in det digitala användandet i verksamheten så skedde detta på lite olika sätt. Ett par pedagoger ville arbeta mer spontant i undervisningen med digitala verktyg medan de andra ville planera in och schemalägga detta. Förskollärarna i min studie efterfrågade mer kunskaper kring hur det skulle kunna användas sig av digitala verktyg på bästa sätt för att stimulera barnens språkutveckling. De var nyfikna på hur andra förskolor arbetar med digitala verktyg och skulle gärna vilja göra studiebesök.

Tidigare forskning från Neumann & Neumann (2014) och Kjällander et al. (2016) bekräftar det jag har sett i denna studie när det kommer till behov av bättre policys, verktyg och metoder för arbetet med digitala verktyg. Pedagogerna i min studie har visat på behov av bättre strukturerade metoder som de kan ta stöd i och jobba utifrån när de planerar sin undervisning. Eftersom utvecklingen inom det digitala området går så fort så tror jag att detta sätter stor press på oss pedagoger att vara kreativa i vår utveckling av metoder. Den snabba utvecklingen tror jag också försvårar för de pedagoger som har lägre digital kompetens och lägre tillgång till digitala verktyg utanför förskolan. Att dessa får hjälp att hitta rätt metoder att arbeta efter ser jag som viktigt.

Jag tror att digitala verktyg, som komplement för att stimulera barns språkutveckling, påverkas mycket av förskollärarens förhållningssätt, tillgång till digitala verktyg och hur dessa tekniskt kan användas samt kunskaper kring pedagogiska metoder. Beroende på vilket digitalt verktyg eller applikation man använder tänker jag att resultatet kan skilja sig mycket åt. Därför blir det ännu viktigare att ta fram metoder som förskollärare kan arbeta efter.

Pedagogerna som jag har intervjuat hade skilda åsikter kring de digitala verktygens inverkan på barnens utveckling. I det stora hela tyckte de att det hade haft en positiv inverkan både på språkutvecklingen och läs- och skrivinlärningen. Inom den tidigare forskningen har man sett

både positiva och negativa resultat på barns utveckling och lärande gällande användningen av digitala verktyg. Exempelvis så kunde Ihmedihs studie visa på signifikant bättre skillnader i användandet av digitala verktyg för främjandet av språkinläring. Medan Korat et al. (2013) inte såg några signifikanta skillnader. Förskollärarna i min studie lyfter fram flera positiva aspekter kring språkstimulerande arbetsprocesser kopplade till de digitala verktygen, men även negativa konsekvenser. De negativa konsekvenserna som denna studie har visat var att en förskollärare hade sett att behovet av talpedagoger hade ökat sen användandet av digitala verktyg hade införts och att en annan hade sett att finmotoriken bland barnen hade försämrats sedan införandet.

En viktig del i min läsning av tidigare forskning var att alla studier visade sig vara överens om att användandet av digitala verktyg är gynnsamt för språkutvecklingen och att de bör användas i förskolans verksamheter, vilket min studie också bekräftar. I det stora hela ser jag därför det som positivt att digitala verktyg används inom förskolan. Man måste däremot bli bättre på att skapa bra metoder kring hur dessa ska användas. Därför föreslår jag att framtida studier skulle kunna titta på vilka metoder som ger störst effekt på barns språk-, läs- och skrivutveckling. De negativa effekterna som vissa pedagoger sett kopplat till oralmotorik och finmotorik vore även intressanta att bekräfta i andra studier, eftersom bara enskilda förskollärare i min studie upplevt detta.

Referenslista

Arnqvist, Anders (1993). Barns språkutveckling. 1:15. uppl. Malmö: Studentlitteratur AB

Ahrne, Göran & Svensson, Peter (2015). Handbok i kvalitativa metoder. 2:2. uppl. Stockholm: Liber AB

Bergman, M.E, Fors, U., Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet, Samhällsvetenskapliga fakulteten & institutionen för data- och systemvetenskap (2015). Lärplattor och appar i förskolan har kommit för att stanna men för vadå?: en studie om appar med inriktning på matematik och språk i Upplandsbro och vaxholms kommuner

Diaz, Patricia (2014). Att arbeta formativt med digitala verktyg. 1.uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Forsell, Anna (2011). Boken om pedagogerna. 6.uppl. Stockholm: Liber AB

Fast, Carina (2008). Literacy- I familj, förskola och skola 1:4. uppl. Lund. Studentlitteratur AB

Flewitt, R., Messer, D. & Kucirkova, (N. 2015; 2014); "New directions for early literacy in a digital age: The iPad", Journal of Early Childhood Literacy, vol. 15, no. 3.

GSMA (2017). Number och global mobile subscribers to surpass five billion this year, finns new GSMA. Tillgänglig på internet:

<https://www.gsma.com/newsroom/press-release/number-of-global-mobile-subscribers-to-surpass-five-billion-this-year/>

Gee, Paul J (2012). The Old and the New in the New Digital Literacies, vol.76, no.4.

Tillgänglig på internet:

<http://www.tandfonline.com/till.biblextern.sh.se/doi/abs/10.1080/00131725.2012.708622>

Stafström, Sven (2017). God forskningsed. Tillgänglig på internet:

<https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

Helmersson, Dicite (2017). Nationalencyklopedin, surfplatta, Tillgänglig på internet:

<https://www-ne-se.till.biblextern.sh.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/surfplatta>

Ihmeideh, Fathi. M (2014). The effect of electronic books on enhancing emergent literacy skills of pre-school children, Computers & Education, vol.79 no.1. Tillgänglig på internet:

<https://www-sciencedirect-com.till.biblextern.sh.se/science/article/pii/S0360131514001596>

IIS (2016). Svenskarna och internet 2016, Undersökning om svenskarnas internetvanor.

Tillgänglig på internet: https://www.iis.se/docs/Svenskarna_och_internet_2016.pdf

Interaktiv Skrivtavla (2015). Netsmart AB. Tillgängligt på internet:

<http://www.interaktivskrivtavla.se>

Kjällander, Susanne (2013). APPKNapp- Peka, lek & lär i förskolan, Barn- och ungdomsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet. Tillgänglig på internet:

<http://appknapp.se/>

Kjällander, Sussane., Moinian, Farzanen., Doris, Patrick & Kupu, He (2016). Mother tongue language teaching with digital tablets in early childhood education: A question of social inclusion and equity, vol. 4, no. 3.

Korat, Ofra., Shamir, Adina & Heibal, Shani (2013). Expanding the boundaries of shared book reading: E-books and printed books in parent- child reading as support for children's language, vol. 33, no.5. Tillgänglig på internet:

<http://journals.sagepub.com.till.biblextern.sh.se/doi/abs/10.1177/0142723713503148>

Käck, A & Barbutiu, M.S., (2012). Vad är digital kompetens? In A. Käck & M.S. Barbutiu, eds. Digital kompetens i lärutbildningen- Ett integrationsperspektiv. Lund: Studentlitteratur AB

Kristensson, Johanna (2014). Språk och digitala verktyg i förskolan. 1.uppl. Helsingborg: Nypon förlag

Löfdahl, Annica., Hjalmarsson, Maria & Franzén, K (2015). Förskollärarens metod och vetenskapsteori. 1. uppl. Stockholm: Liber AB.

Läroplan för förskolan. Reviderad 2016 (Lpfö 98/14). Stockholm: Skolverket. Tillgänglig på internet: https://www.skolverket.se/om-skolverket/publikationer/visa-enskild-publikation?_xurl_=http%3A%2F%2Fwww5.skolverket.se%2Fwtpub%2Fws%2Fskolbok%2Fwtpubext%2Ftrycksak%2Fblob%2Fpdf2442.pdf%3Fk%3D2442

Läroplan för förskolan. Utkast. (2017-11-06). Stockholm: Skolverket

Neumann, Michelle M & Neumann, David L (2013). Touch Screen Tablets and Emergent Literacy, vol. 42, no. 4. Tillgänglig på internet: <https://link-springer-com.till.biblextern.sh.se/article/10.1007/s10643-013-0608-3>

Portabla media (2017) Stockholm: Copyright. Tillgänglig på internet: <https://www.portablamedia.se/ordlista/ikt/>

Patel, Runa & Davidson, Bo (2016). Forskningsmetodikens grunder. 4:8. uppl. Lund: Studentlitteratur AB.

Stafström, Sven (2017). God forskningssed. Stockholm: Vetenskapsrådet. Tillgänglig på internet: <https://publikationer.vr.se/produkt/god-forskningssed/>

Säljö, Roger (2014). Lärande i praktiken. 3:5. uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Sterner, Görel (2011). Före Bornholmmodellen- Språklekar i förskolan. 1. uppl. Stockholm. Natur och Kultur

Skolverket (2017). Förskolans digitalisering, Tillgänglig på internet: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/forskolans-digitalisering-1.260141>

Svensson, Ann- Karin (2009). Barnet, språket och miljön. 2:1. uppl. Lund: Studentlitteratur AB

Vetenskapsrådet (2002). Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning, Tillgänglig på internet: <http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Vygotskij, Lev Semenovic (1978). Mind in society: the development of higher psychological processes. Cambridge, Mass: Harvard U.P.

West, Jane. (1995). Children's perceptions of fun and work in literacy learning. Perspectives in Reading Research No. 7. Athens, GA: National Reading Research Center

Bilagor

Intervjufrågor

1. Hur länge har du jobbat som förskollärare?
2. Hur ser barngruppen ut (med tanke på ålder, antal barn, olika modersmål)?
3. Vilka digitala verktyg har ni tillgång till och vilken använder ni främst?
4. Hur använder ni era digitala verktyg i er undervisning? (Vilka applikationer eller program använder ni?)
5. Använder ni digitala verktyg med tanke på barnens tal och språkutveckling i förskolan? (om ja, sedan när och med vilket syfte?)
6. Följer ni någon planering eller schemaläggning kring när barnen får använda digitala verktyg? Och hur ser det ut i så fall?
7. Hur är barnens reaktion vid användningen av digitala verktyg?
8. Märker du någon skillnad mellan att barnen sitter med digital media gentemot vanliga verktyg som papper och penna, böcker, frilekar med mera?
9. Vad fungerar bra och vad kan bli bättre?
10. Finns det något du skulle vilja ändra på och i sådana fall hur?
11. Har du gått på någon kurs eller fått någon slags introduktion om hur ni ska använda digitala verktyg med barnen för att utveckla barns tal- och språkutveckling?
12. Har du några egna ytterligare synpunkter och rekommendation ut ifrån dina erfarenheter gällande lärande med digitala verktyg.